

4 Woordenschattoets 1

4.1 Aard van de toets

De Woordenschattoets 1 meet in hoeverre kinderen van groep 1 over de nodige kennis van woorden of begrippen beschikken. Deze kennis noemen we meestal woordenschat. In de eerste zes levensjaren leren kinderen de betekenis van veel woorden. Ouders en leerkrachten leggen vaak de betekenis van nieuwe woorden uit door voorwerpen of afbeeldingen te laten zien en te benoemen, door handelingen voor te doen, door voorbeelden of synoniemen te geven, door voor te lezen et cetera.

De groei van de actieve en passieve woordenschat is van grote betekenis voor de taalontwikkeling van een kind. Kinderen die in groep 1 over een goede woordenschat beschikken, zullen weinig problemen hebben met spreken en luisteren en zullen later waarschijnlijk ook geen problemen krijgen met begrijpend lezen. Het verband tussen woordenschat en begrijpend luisteren en later begrijpend lezen is dan ook zeer sterk. Het is van het allergrootste belang dat kinderen in groep 1 en 2 veel nieuwe woorden op een speelse en tegelijkertijd systematische wijze leren en dat de leerkracht regelmatig met behulp van toetsen nagaat of de woordenschatontwikkeling naar wens verloopt. Het zal duidelijk zijn dat een leerkracht meteen moet helpen als uit een woordenschattoets blijkt dat individuele kinderen, de groep als geheel of bepaalde kinderen (kinderen uit sociaal zwakke milieus of van allochtone ouders) een stagnatie of achterstand in woordenschat dreigen op te lopen.

De Woordenschattoets 1 bestaat uit veertig opdrachten of items. Deze opdrachten hebben betrekking op objecten uit de directe leefomgeving van de kinderen van groep 1. Ze vragen naar de betekenis van woorden waarmee deze objecten worden aangeduid. Het kind moet bij elke vraag met 'ja', 'nee' of 'ik weet het niet' reageren. Voorbeeld: "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een hamer zagen?" Uit dit voorbeeld blijkt dat gevraagd wordt naar de betekenis of functie van een hamer. Als het kind met 'nee' reageert, laat het zien dat het weet wat een hamer is, wat je ermee kunt doen.

Voor de keuze van de woorden is gebruik gemaakt van vier bronnen: ouders van vierjarige kinderen en leerkrachten van groep 1 en 2, de *Streeflijst woordenschat voor zesjarigen in Nederland en België* van Schaerlaekens, Kohnstamm en Lejaegere (1999), de *Wenselijke woordenschat en feitelijke frequenties. De Nieuwe Streeflijst Woordenschat getrancheerd naar verwervingsleeftijd en voorzien van frequentiegegevens* van Krom (1990) en de frequentielijsten *Woorden in het basisonderwijs. 15000 woorden aangeboden aan leerlingen* van Schrooten en Vermeer (1994).

De Woordenschattoets 1 bestaat uit deze handleiding en een scoringsformulier. De toets kan in mei van groep 1 worden afgenomen.

4.2 Aanwijzingen voor de afname

Hieronder staan enkele algemene en een aantal specifieke aanwijzingen voor de toetsafname. De specifieke aanwijzingen hebben betrekking op de voorbereiding en afname van de toets.

4.2.1 Algemene aanwijzingen

- Bestudeer deze handleiding en aanwijzingen voor de afname van de toets. Lees de toets met de opdrachten of items van tevoren zorgvuldig door. Bekijk ook het scoringsformulier.

- Neem de toets individueel af in een ruimte die niet gehorig is en goed verlicht.
- Neem de toets bij voorkeur 's ochtends af, want dan is de concentratie van de kinderen het grootst.
- De toets wordt in twee gedeelten afgenomen. Er is een pauze van enkele minuten tussen het eerste en tweede deel.
- Aan de afname van het eerste deel gaat een instructie van enkele minuten vooraf. Volg deze instructie (zie de Specifieke aanwijzingen) nauwkeurig. Let er op dat het kind u begrijpt. Herhaal uw uitleg zo nodig in andere woorden.
- Na de instructie voert het kind de items zelfstandig uit. U helpt het kind dan niet meer. De afnametijd bedraagt in totaal ongeveer tien minuten. Geef een kind dat de toets niet in die tijd af krijgt de gelegenheid om deze later die ochtend of 's middags alsnog af te maken.
- Zorg dat bij het begin van de toetsafname de volgende zaken gereed liggen:
 - deze handleiding,
 - het scoringsformulier,
 - een pen of potlood.
- Zorg dat het kind zich op zijn gemak voelt. Het heeft geen zin om de toets af te nemen bij kinderen die te gespannen zijn.
- Tijdens het onderzoek is gebleken dat enkele kinderen veel moeite met deze toets hebben. Als u merkt dat dit bij een kind het geval is, kunt u de toetsafname beter stoppen. Vermeld dat wel op het scoringsformulier.

4.2.2 Specifieke aanwijzingen

In deze paragraaf leest u hoe u een kind op de toets voorbereidt en de oefenvoorbeelden met hem of haar doorneemt. Bovendien leest u hoe u de toets het beste kunt afnemen. Paragraaf 4.2.2 hebt u tijdens de instructie en afname voor u liggen. Zoals eerder vermeld neemt u de toets in twee gedeelten af.

Instructie

- Het kind gaat tegenover u zitten zodat het goed naar u kan luisteren.
- Stel met een kort praatje het kind op zijn gemak en noteer de voor- en achternaam op het scoringsformulier. Schrijf ook de datum op.
- Vertel het kind dat u een weetspelletje gaat doen over van alles en nog wat.
- Oefenvoorbeeld 1
Zeg tegen het kind: "De vorige week kwam ik op een school een leuke jongen tegen. Hij heette Joep. Joep zat net als jij in groep 1. Hij vertelde een heel verhaal over een muis. Hij zei dat een muis vier poten heeft. Dat wist hij zeker. Hij had het zelf gezien, zei hij." Vraag nu aan het kind of

het goed is wat Joep zei. "Heeft een muis vier poten?" Als het kind 'ja' zegt, dan reageert u door te zeggen dat het goed is: een muis heeft vier poten. Wat Joep zei is dus echt waar. Als het kind 'nee' zegt of 'dat weet ik niet', dan heeft het de vraag misschien niet goed begrepen. U herhaalt dan de vraag "Heeft een muis vier poten?" Als het kind 'ja' zegt, dan reageert u positief. Zet een 'J' (ja) op het scoringsformulier en daarnaast een plusteken (+). Als het kind 'nee' zegt, dan zet u een 'N' (nee) op het scoringsformulier met daarnaast een minteken (-). Zegt een kind 'dat weet ik niet', dan zet u een '?' (vraagteken) op het scoringsformulier met daarnaast een minteken (-).

- Oefenvoorbeeld 2

Zeg tegen het kind: "Op die school kwam ik ook een leuk meisje tegen. Het heette Roos en zat net als jij in groep 1. Roos vertelde een heel ander verhaal, een verhaal over lampen op straat. Ze zei tegen mij dat de lampen op straat altijd aan zijn. Dag en nacht." Vraag nu aan het kind of het goed is wat Roos zei. "Zijn de lampen op straat altijd aan?" Als het kind zegt 'nee', dan reageert u door te zeggen dat het gelijk heeft: de lampen op straat zijn niet altijd aan. Ze zijn overdag uit. Wat Roos zei is dus niet goed. Als het kind 'ja' zegt of 'dat weet ik niet', dan weet het misschien niet wat lampen zijn of wat het woord 'altijd' betekent. Het kan ook zijn dat het de vraag niet goed heeft begrepen. U herhaalt dan de vraag "Zijn de lampen op straat altijd aan?" Als het kind 'nee' zegt, reageert u positief. Zet een 'N' (nee) op het scoringsformulier en daarnaast een plusteken (+). Als het kind 'ja' zegt, dan zet u een 'J' (ja) op het scoringsformulier met daarnaast een minteken (-). Zegt een kind 'dat weet ik niet', dan zet u een '?' (vraagteken) op het scoringsformulier met daarnaast een minteken (-).

- Oefenvoorbeeld 3

Zeg tegen het kind: "We gaan het nu een beetje vlugger doen. Daar gaat ie. Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Woont een mol in de grond?" Als het kind 'ja' zegt, dan reageert u door te zeggen dat het gelijk heeft: een mol woont in de grond. Hij zit in de grond. Als het kind 'nee' zegt of 'dat weet ik niet', dan weet het waarschijnlijk niet precies wat een mol is. Het kan ook zijn dat het de vraag niet goed heeft begrepen. U herhaalt dan de vraag "Woont een mol in de grond?" Als het kind 'ja' zegt, reageert u positief en zet u een 'J' (ja) op het scoringsformulier en daarnaast een plusteken (+). Als het kind 'nee' zegt, dan zet u een 'N' (nee) op het scoringsformulier met daarnaast een minteken (-). Zegt een kind 'dat weet ik niet', dan zet u een '?' (vraagteken) op het scoringsformulier met daarnaast een minteken (-).

- Begin na deze oefenvoorbeelden met het eerste deel van de toets.
- Gebruik het scoringsformulier tijdens de afname door 'J' (ja), 'N' (nee) of een '?' (vraagteken) in te vullen. Zet na de afname van de hele toets een plusteken (+) als het kind een item goed heeft beantwoord en een minteken (-) als het kind een item niet goed beantwoordt of gereageerd heeft met 'dat weet ik niet'.
- Lees de volgende vragen één voor één hardop voor. Pauzeer niet te lang tussen twee vragen. Houd met andere woorden de vaart erin!

Afname eerste deel

1. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is een kano een boot?" (ja)
2. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is een zeil een groot doek?" (ja)

3. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Wonen in een flat veel mensen bij elkaar?" (ja)
4. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is een kind dat brutaal is verlegen?" (nee)
5. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kan een haan kraaien?" (ja)
6. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is een eik een boom?" (ja)
7. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je in een hotel slapen?" (ja)
8. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is drop goed voor de tanden?" (nee)
8. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Moet een brug sterk zijn?" (ja)
10. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is friet van aardappelen gemaakt?" (ja)
11. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kan een metselaar een muur bouwen?" (ja)
12. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is een haring een vis?" (ja)
13. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Heeft een gans vier poten?" (nee)
14. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een bezem harken?" (nee)
15. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je op een klok zien welke dag het is?" (nee)
16. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Eet je soep met een vork?" (nee)
17. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is ijzer sterker dan hout?" (ja)
18. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een nijptang spijkers uit een plank trekken?" (ja)
19. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Valt de regen uit de lucht?" (ja)
20. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een blokfluit muziek maken?" (ja)

- Houd nu een pauze van enkele minuten. Maak een praatje met het kind.
Vraag bijvoorbeeld wat het leuk vindt op school.

Afname tweede deel

21. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Doet mama de sla in een kom?" (ja)
22. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een kwast goed tekenen?" (nee)
23. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een bril goed horen?" (nee)
24. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Heeft een rat een lange staart?" (ja)
25. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een boor een gat maken?" (ja)
26. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een roeiboot snel varen?" (nee)
27. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Heeft een konijn vleugels?" (nee)
28. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Zit er een kraan boven de wastafel?" (ja)
29. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is er bij de zee vaak een strand?" (ja)
30. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Heeft een klok wijzers?" (ja)
31. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is een hijskraan hoog?" (ja)
32. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je met een computer spelletjes doen?" (ja)
33. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Zit er altijd stroop op een pannenkoek?" (nee)
34. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kan een slang kruipen?" (ja)
35. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Hangen in een school platen aan de muur?" (ja)
36. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Zit aan elke voet een grote teen?" (ja)
37. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Kun je van zeep schuim maken?" (ja)
38. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Zijn appels en peren fruit?" (ja)
39. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Wonen in een bos veel mensen?" (nee)
40. "Zeg 'ja', 'nee' of 'dat weet ik niet': Is spinazie een groente?" (ja)

4.3 Bepalen van de uitslag

De uitslag of score van een kind is het aantal items dat het goed heeft gemaakt. Het aantal plussen op het scoringsformulier vormt dus de score. Overgeslagen items worden fout gerekend. Een kind dat bijvoorbeeld 10 items fout heeft en 2 items heeft overgeslagen, krijgt een score van $40 - 10 - 2 = 28$. Op het scoringsformulier noteert u de uitslag en het bereikte niveau.

4.4 Vaststellen van het niveau

Zoals eerder vermeld kan de Woordenschattoets¹ in mei van groep 1 worden afgenomen. Uit het normeringsonderzoek blijkt dat de Woordenschattoets 1 in mei vrij gemakkelijk is. In mei behaalden 246 kinderen een gemiddelde score van 28.64. In totaal behaalde 56 procent een hogere score, terwijl 38 procent een lagere score behaalde. Verder komt uit onderzoek naar voren dat de toets betrouwbaar is. Men kan er met andere woorden staat op maken.

Wat betreft het vaststellen van het niveau van de kinderen kunt u uit drie verschillende schalen en tabellen kiezen. De eerste schaal is de oude Cito-schaal die de uitslagen van de kinderen in vijf niveaus verdeelt: A, B, C, D en E. Niveau A, B, en C bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk goed (25 procent), ruim voldoende (25 procent) en matig (25 procent) presteren. Niveau D (15 procent) en E (10 procent) bevatten de scores van de kinderen die zwak tot zeer zwak scoren. De tweede schaal is de nieuwe Cito-schaal die de uitslagen van de kinderen in vijf niveaus van elk 20 procent verdeelt, namelijk I, II, III, IV en V. De betreffende niveaus kunnen worden aangeduid als respectievelijk goed, ruim voldoende, voldoende, matig en zwak. De derde schaal is de zeven puntsschaal met zeven niveaus. Niveau 1, 2 en 3 bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk zeer zwak (11 procent), zwak (12 procent) en matig (17 procent) op de toets scoren. Niveau 4 (20 procent) bevat de scores van de kinderen die een gemiddelde prestatie leveren (voldoende). Niveau 5, 6 en 7 bevatten de scores van de kinderen die respectievelijk ruim voldoende (17 procent), goed (12 procent) en zeer goed (11 procent) presteren. Deze drie schalen hebben elk hun sterke en zwakke kanten. Het voordeel van de oude Cito-schaal is de eenvoud van de indeling en de bekendheid in het onderwijs via het leerlingvolgsysteem. Een nadeel is dat deze schaal wel onderscheid maakt tussen de kinderen die zwak scoren (niveau D en E), maar niet tussen de leerlingen die een goede prestatie leveren (niveau A). Een ander zwak punt is dat de verdeling in 25 procent nogal grof is. De nieuwe Cito-schaal heeft opnieuw als voordeel de eenvoud van de indeling, terwijl het percentage voor elk niveau hetzelfde blijft. Een ander voordeel is dat niveau III precies het gemiddelde aanwijst. Een nadeel is dat het hoogste (I) en het laagste niveau (V) niet verder worden uitgesplitst. Zo wil een *remedial teacher* of interne begeleider graag weten welke kinderen heel zwak (of heel goed) presteren. De zeven puntsschaal komt aan die wens tegemoet door de scores van de zwakke kinderen verder uit te splitsen in niveau 1 (11 procent) en niveau 2 (12 procent). Hetzelfde gebeurt voor de kinderen die een goede prestatie leveren (niveau 6 en 7 met respectievelijk 12 procent en 11 procent van de kinderen). Een ander voordeel van de zeven puntsschaal is dat niveau 4 (20 procent) precies het gemiddelde aanwijst. We presenteren voor elke schaal een normtabel met daarin de niveaus, de scores in aantal goed en de grootte van de groep. U kunt dan in overleg met uw collega's en interne begeleider die schaal en tabel kiezen die uw voorkeur heeft.

Nadat u de uitslag van de kinderen van uw groep hebt bepaald, neemt u de normtabel van uw keuze voor mei van groep 1 voor u. We geven twee voorbeelden. Het eerste voorbeeld heeft

betrekking op Tabel 4.1 met de oude Cito-schaal. U ziet drie kolommen met het niveau, de score in aantal goed en de grootte van de groep in vijf rijen verdeeld. Een van uw kinderen heeft in mei een uitslag of score van 23 behaald. U zoekt nu in Tabel 4.1 de score 23 op. Uit deze tabel blijkt dat deze score correspondeert met niveau D op de oude Cito-schaal. U weet nu dat dit kind een prestatie heeft geleverd waar ten minste 10 procent van de kinderen uit de normgroep (de kinderen die de toets eerder hebben gemaakt) onder blijft, terwijl minstens 75 procent van de jaargroepgenoten deze prestatie overtreft. Niveau D geeft dus een zwakke prestatie aan, een prestatie die er op wijst dat het betreffende kind extra hulp in woordenschat nodig heeft. Het tweede voorbeeld heeft betrekking op Tabel 4.3 met de zeven puntsschaal. Een van uw kinderen heeft in mei een score van 29 behaald. Uit deze tabel blijkt dat deze score correspondeert met niveau 4 op de zeven puntsschaal. U weet nu dat dit kind een prestatie heeft geleverd waar ten minste 40 procent van de kinderen uit de normgroep onder blijft, terwijl minstens 40 procent van de jaargroepgenoten deze prestatie overtreft. Niveau 4 geeft dus een gemiddelde prestatie, een prestatie die gemiddeld door de kinderen van de normgroep werd geleverd.

Het is verstandig om voor woordenschat niet alleen het niveau van de individuele kinderen vast te stellen, maar ook het niveau van de groep als geheel. U kunt dan het beste nog een kolom aan de tabel van uw keuze toevoegen met als titel 'Aantal leerlingen en percentage'. Bij elk niveau noteert u het aantal leerlingen evenals het percentage. Als u Tabel 4.3 voor de individuele kinderen hebt gebruikt en het aantal en percentage van de kinderen bij elk niveau hebt ingevuld, dan kunt u de percentages van de normgroep (derde kolom 3) vergelijken met de percentages van uw eigen groep (vierde kolom). Als bijvoorbeeld blijkt dat 20 procent van de kinderen van uw groep in niveau 1 terecht komt en 20 procent in niveau 2, dan is er iets aan de hand met de woordenschatontwikkeling van de kinderen en waarschijnlijk ook met het onderwijs in woordenschat aan deze kinderen. U moet dan meer tijd besteden aan de ontwikkeling van woordenschat door vaker voor te lezen of stil te staan bij de betekenis van woorden. Waarschijnlijk moet u ook meer instructie, oefening en herhaling geven in woordenschat. Uiteindelijk kunt u voor uzelf en in overleg met uw collega's en interne begeleider het beste nagaan hoe u het onderwijs in woordenschat kunt verbeteren. Er zijn momenteel verschillende (computer) programma's op de markt die u hierbij kunnen helpen. Voor meer informatie verwijzen we u naar paragraaf 4.5.

Bij toepassing van de normtabellen dient u rekening te houden met de grootte van de fout die u gemiddeld bij een meting met welke toets dan ook kunt verwachten (de standaardmeetfout). Als u deze standaardmeetfout meeneemt, voorkomt u dat u te veel betekenis hecht aan kleine verschillen tussen de scores van individuele kinderen. De standaardmeetfout van de Woordenschattoets 1 in mei van groep 1 bedraagt 2.62.

Een voorbeeld: een kind uit uw groep behaalt in mei een score van 28 op de Woordenschattoets 1. U houdt er rekening mee dat in deze score mogelijk een meetfout ligt besloten. Deze fout bedraagt 2.62. Uitgaande van deze fout kunt u een schatting maken van de echte score, dat wil zeggen van de score die het kind behaald zou hebben als de toets volledig betrouwbaar was. Met een kans van twee op drie kunt u aannemen dat de echte score van het kind zal liggen tussen $28 - 2.62$ en $28 + 2.62$ ofwel tussen 25 en 30 (afgerond). Bij toepassing van de nieuwe Cito-schaal in Tabel 4.2 betekent dit dat het mogelijk is dat de prestatie van het kind niet tot niveau IV behoort, maar tot niveau III.

Hieronder vindt u de normtabellen voor de Woordenschattoets 1 in mei volgens de drie besproken schalen. De normtabellen zijn gebaseerd op toetsafnames bij 246 kinderen in mei van groep 1.

Tabel 4.1 Normen Woordenschattoets 1 voor mei groep 1 volgens de oude Cito-schaal. N=246

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
A	34-40	25%
B	31-33	25%
C	26-30	25%
D	21-25	15%
E	0-20	10%

Tabel 4.2 Normen Woordenschattoets 1 voor mei groep 1 volgens de nieuwe Cito-schaal. N=246

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
I	35-40	20%
II	32-34	20%
III	29-31	20%
IV	25-28	20%
V	0-24	20%

Tabel 4.3 Normen Woordenschattoets 1 voor mei groep 1 volgens de zeven puntsschaal. N=246

Niveau	Score in aantal goed	Grootte van de groep
1	0-21	11%
2	22-25	12%
3	26-28	17%
4	29-31	20%
5	32-33	17%
6	34-35	12%
7	36-40	11%

4.5 Praktische betekenis

Zoals eerder vermeld meet de Woordenschattoets 1 de kennis van woorden of begrippen van kinderen van groep 1. Deze kennis van de betekenis van woorden is van fundamenteel belang voor de taalontwikkeling in het algemeen en voor begrijpend lezen in groep 3 en hoger in het bijzonder. Wie de meest gebruikte woorden van een taal niet kent of begrijpt, heeft de grootste moeite om die taal te begrijpen en te gebruiken. Als kinderen in groep 1 en 2 niet over voldoende kennis van woorden beschikken, is het gevaar groot dat ze een taal- en leesachterstand oplopen die in de hogere leerjaren niet of nauwelijks meer is in te halen.

Het is dus van groot belang dat leerkrachten in de voor- en vroegschoolse periode de vinger aan de pols houden wat betreft de actieve en passieve woordenschat van kinderen. Dit geldt temeer voor kinderen uit sociaal zwakke milieus en kinderen van allochtone ouders. Zij lopen immers het grootste risico. Door de Woordenschattoets 1 in mei van groep 1 af te nemen kan de leerkracht

nagaan welke kinderen extra hulp en oefening in woordenschat nodig hebben. Door systematisch en bij herhaling aandacht te besteden aan de betekenis van een aantal frequent voorkomende woorden (te denken valt aan de 500 of 750 meest frequente woorden) en aan de relaties tussen deze woorden kan de leerkracht de woordenschatontwikkeling in sterke mate bevorderen. Door samen in kleine groepen te praten, veelvuldig objecten in de directe omgeving te bekijken en benoemen, prentenboeken te lezen en door verhalen herhaalde malen voor te lezen, kan de actieve en passieve woordenschat sterk verbeterd worden. Als in oktober van groep 2 de Woordenschattoets 2 wordt afgenomen kan de leerkracht van groep 2 nagaan of de kinderen die in mei van groep 1 zwak op de Woordenschattoets 1 scoorden vooruit zijn gegaan. Een kind dat in mei van groep 1 op de oude Cito-schaal niveau E had en in oktober van groep 2 niveau D of C haalt, is duidelijk vooruit gegaan. De extra aandacht en oefeningen in woordenschat hebben dan effect gehad.

Raadpleeg voor meer informatie het boek *Woorden leren, woorden onderwijzen. Handreiking voor leraren in het basis- en voortgezet onderwijs* (Verhallen & Verhallen, 1994), het boek *Woordenschatontwikkeling. Werkwijzen voor groep 1-4 van de basisschool* (Kienstra, 2003) van het Expertisecentrum Nederlands en het boek *Tussendoelen gevorderde geletterdheid* (Aarnoutse & Verhoeven, 2003) van het Expertisecentrum Nederlands.